

Günümüzde gelişen sanayinin olanaklı kıldığı geniş çaplı üretimin çok sayıda işgücüne gereksinim duyması, kadını da ücretli işgücü piyasasına katmıştır. Ülkemizde kadınların işgücü içerisinde özellikle gelişme kaydettikleri alan hizmetler kesimi olmuştur. Hizmet kesiminde kadınların çalışma yaşamına yoğun biçimde girmiş oldukları bir meslek de bankacılıktır.

Cumhuriyet döneminde ülke ekonomisinin savaş sonrasında diğer ülkelerle eklemelenmesine koşut olarak hızla değişmesi, toplumsal yapıda da önemli değişmelere yol açmıştır. Bu yapısal değişimler, kırsal kesimde modernleşme, küçük aile işletmesinin çözülmeye başlaması, topraksız başta olmak üzere kırsal emeğin topraktan özgürleşmesi, kentlere göç, dolayısıyla kentleşme, kentsel kesimde ticaret ve sanayinin canlanması ve hızlı toplumsal mobilite şeklinde ortaya çıkmıştır(1).

Tüm bu değişiklikler kadınların aile ve toplum içindeki konumlarını doğrudan yada dolaylı olarak etkilediği gibi çalışan kadınların sektörel dağılımını da etkilemiştir.

Yıllara göre sektörler arası kadınların dağılımına baktığımızda karşımıza şu şekilde bir tablo çıkmaktadır: Tarımda 1955'de %95.6, 1960'da %95.0, 1965'de %94.1, 1970'de %89.0, 1975'te %88.9 ve 1980'de %86.8; Sanayi'de aynı yıllar, %2.3, %2.7, %1.5, %5.1, %3.5, %4.6; Hizmetlerde %1.6, %1.9, %2.6, %5.0, %7.4, %7.7; Diğerlerinde %0.5, %0.4, %1.8, %0.9, %1.4, %0.9.(2)

(X) 1985-1986 öğretim yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "Bankada Çalışan Evli Kadınların Çalışma Koşullarının Aile Yapılarına Etkisi" adlı çalışmadan alınmıştır.

(XX) Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi.

Sektörel dağılımdan da anlaşılacağı gibi, kadınların tarımda istihdamı azalırken tarım dışı uğraşlarda bir artış görülmektedir. Özellikle hizmetler kesiminde içerilen bankacılıkta kadınların işgücüne katılımı, son yıllarda artmaktadır.

Kadınlar 1963'de bankacılıkta çalışanların %24'ünü, 1971'de %32.9-unu oluşturmaktaydı. Banka şubelerinin %4.5'inde aynı yılda kadınlar müdürlük düzeyine geldiği ve kadınların %20'sinin imza yetkisi bulunan görevliler durumunda bulunduğu görülmüyordu. Bankacılık diğer mesleklere göre, kadınların işlerinde fazla yükselebilmek şansına sahip olduğu bir dal olmakta ve fakat burada da kadınların çoğunluğunun alt kademe görevlerde istihdam edildiği görülmektedir(3).

Diğer yandan kentte, her tabakada oranları değişen çalışan kadınlar, eve gelir getirmesi ve ev dışında çalışmasına rağmen, genelde iki dünyaları birbirinden ayrı olmakta ve ücretli emek kullanmaması durumunda evdeki rollerinden kopmamaktadır. Ayrıca ailenin sosyal ilişkilerini düzenleme rolünü de üstlenmektedir(4).

Bu nedenle, Türkiye'de çekirdek aile kuran yada kurma eğilimi taşıyanların büyük çoğunluğunu memurların oluşturması ve bankacılığın yoğun bir çalışmayı içermesi nedeniyle, bu makaleye kaynaklık eden çalışmanın örneklem grubunu bankada çalışan evli kadınlar oluşturmuştur. Söz konusu çalışmada aile içi ilişkilere ağırlık verilmesinden dolayı, özellikle örneklem grubu en az beş yıllık evli ve çocuk sahibi elli iki kadından meydana gelmiştir. Çalışmanın amacı, özel ve devlet bankalarında çalışan ve farklı çalışma koşullarına sahip bankacı kadınların, çalışma koşullarının aile içindeki ilişki biçimi, rol dağılımı ve otorite yapısı üzerinde nasıl bir etki yaptığını ortaya çıkarmak olduğu için, çalışma iki özel ve iki devlet bankasının çeşitli şubelerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, İzmir'in Konak ve Hatay semtlerinde şubeleri bulunan Etibank, Ziraat Bankası, Akbank ve Yapı Kredi Bankasında gerçekleştirilmiştir.(X)

(X) Makalede anlatımın daha akıcı olması için bazen özel banka grubu için birinci, devlet bankası grubu için ikinci grup kavramları kullanılmıştır.

ÇALIŞAN KADINLARI BETİMLEYİCİ ÖZELLİKLER

Özel ve devlet bankalarında çalışan kadınların tamamına yakın bölümü kent kökenlidir. Bankacı kadınların annelerinin eğitim düzeyinde, ilkökul mezunu olanlar her iki grupta birinci sırada yer almakta ve %88.6'sı ev kadınıdır. Özel bankada çalışanların babalarında ilkökulu bitirenler birinci sırada gelmek üzere, sahip olunan eğitim düzeyi yükseldikçe dağılım düşmektedir. Bunun yanında birinci grubun babalarının sürekli uğraşmaları konusunda, birinci sırada bulunan tüccar-işadaminin yerini, ikinci grupta memurlar almaktadır.

Genelde ifade edecek olursak, birinci grupta birinci sırada yer alan kadınların %38.5'i ve ikinci grubun çoğunluğunu oluşturan kadınların %53.9'u 33-37 yaş aralığında bulunmaktadır. Her iki grubun büyük bölümü (%61.5) lise mezunudur ve eğitim düzeyi yükseldikçe sayı düşmektedir. Çoğunluğun 5-9 yıllık evli olduğu bankacıların %65'den fazlası bir çocuk sahibidir. Bu kadınların aile olarak gelirleri, birinci grubun %65.4'ünün ikinci grubun %38.5'inin aylık 160.000 İL. ve üstündedir. Diğer yandan özel bankada çalışan kadınların %57'si ailenin mülkiyetinde olan evlerde otururken, devlet bankasında çalışanların ancak %30.8'i aynı durumda bulunmaktadır.

Özel ve devlet bankasında çalışan kadınlar ve anneleri arasında, sahip oldukları eğitim düzeyleri ve çalışma durumları konusunda, oldukça yoğun bir toplumsal hareketlilik olduğu görülmektedir.

Ev dışında ücretli işgücü durumundaki her iki gruptaki bankacı kadınların çoğunluğu, ilk işe girmeyi düşündüklerinde başka alanlarda da iş bulma olanağına sahip olmuşlardır. Fakat bu olanakları sunan çalışma alanları beklenti düzeylerine bağlı olarak gruplar arasında farklılaşmaktadır.

Özel bankada çalışan kadınların %46.2'si bir devlet kuruluşunda iş bulma olanağına sahipken, özel bankada çalışmayı seçmiştir. Devlet bankasında çalışan kadınların ise %34.6'sı bir devlet bankasında çalışmayı özel kuruluşlarda çalışmaya tercih etmiştir. Bu şekilde özel yada devlet sektöründe çalışmayı seçen her iki gruptaki kadınların %76.9'u ilk olarak şimdi çalıştıkları bankada çalışma yaşamına girmişlerdir.

Diğer yandan ikinci grupta daha düşük olmakla birlikte her iki grubun büyük çoğunluğu meslek olarak bankacılığı bilinçli olarak seçmişlerdir. Bu seçimde önde gelen nedeni de, bankanın kadınlara hemen çalışma olanağı sunması olmuştur.

Özel ve devlet bankasında çalışan kadınların normalde günlük çalışma süreleri yasalar karşısında eşit olmasına karşın, bu durum pratikte değişmektedir. Çalışma koşullarının gerektirdiği mesailer ile birlikte çalışma süresine bakıldığında özel bankada çalışanların %30'8'i sekiz saat çalışırken, devlet bankasında çalışanların %76.9'u sekiz saat çalışmaktadır. Bunun yanında yine birinci grubun hafta sonunda çalışma durumu diğer gruptan daha yüksek olmaktadır.

Çalışma anında çalışanlara uygulanacak olan iş disiplininin getirdiği kurallar bankanın özel yada devlet bankası olmasına bağlı olarak pek değişmemektedir. Fakat pratikte benimsenen tutum ve davranış konusundaki duyarlılık sektörlerde farklılaşmaktadır. Özellikle özel bankaların bu konuda daha çok duyarlı oldukları gözlenmiştir.

Çalışma koşullarında ortaya çıkan farklılık ücret konusunda tamamen keskinleşmektedir. Özel bankada çalışanların %61.5'inin aldığı ücret eşininkinden düşük olurken, devlet bankasında çalışanların %92.3'ünün aldığı ücret eşinin gelirinden daha düşük olmaktadır. Birinci grupta yer alan kadınların eşlerinin ikinci gruba göre daha yüksek gelir getiren uğraşlara sahip olması sözkonusu farklılığı daha da belirginleştirmektedir.

Genelde her iki sektörde de evlenmeden önce çalışmaya başlayan kadınların büyük çoğunluğu çalışmasına ara vermemiştir. Çalışmasına ara verenlerden birinci grupta yer alanlar, bunu daha çok evlenmeden önce yaparken, ikinci grup kadınları evlendikten ve çocuklar doğduktan sonra yapmaktadır.

Bu şekilde çalışan birinci grup kadınlarının %76.9'u maddi durumları çalışmalarını gerektirmeyecek düzeyde iyi olsa bile çalışma eğilimi içinde iken, ikinci grup kadınlarının %42.3'ü aynı eğilime sahiptir. Çalışma karşısında böylesi bir tutuma sahip kadınlarda, çalışmanın yarattığı sorunlardan ilk sırada yer alan çocuk bakımı ve ev işi gruplarında değişmezken bunları izleyen sorun, birinci grupta eşine yeterli ilgi gösterememek, ikinci grupta yorgunluk şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Her iki grup bankacı kadınlarının ilk evlendikleri zamanda ve şimdi sahip oldukları aile kompozisyonu arasında farklılıklar olması yanında şu anda tamamına yakın bölümü çekirdek aile kompozisyonuna sahiptir. Bunun dışında kalanlar ise geçici geniş aile biçimindedir (5).

Özel bankada çalışan kadınlar diğer grup kadınlarına göre daha yüksek yaşlarda evlenmektedir. Genelde eşlerini kedileri seçen bu kadınların, ikinci gruptan daha yüksek olmaya birlikte evlilik öncesi, evlenecekleri kişilerle arkadaşlık yapma durumları da yüksektir. Bu şekilde evliliğe adım atan kadınların evlilikten beklentileri de çalışma yaşamlarının yarattığı koşullara uygun beklentiler olmaktadır. Bu da, evlilikte ortak bir yaşam isteğine cevap verebilecek eş tipinde idealleşmektedir.

Böylesi tutum ve davranışlar içinde evlenen kadınların çoğunluğunun eşleri, kent kökenli ve yüksekokul mezunu kişiler olmaktadır. Bankacı olan eşlerin yanısıra birinci grupta serbest meslek sahibi eşler birinci sırada gelirken ikinci grupta onların yerini memur olan eşler almaktadır. Her iki grupta da ailelerin büyük çoğunluğu yönlendirme ailesinden bağımsız bir aile durumundadır. Yine genelde ailelerin tümü ev içi hizmetleri kolaylaştıran dayanıklı tüketim mallarına sahip bulunmaktadır.

AİLE YAPISI

Ailelerin karar verme sürecinde yer alan önemli bir konu, bütçe kontrol olmaktadır. Özellikle bütçenin oluşumunda her iki grupta da eşler arasındaki birliktelik ön plana çıkmakla birlikte, birinci grupta bu birliktelik daha yüksek olmaktadır. Bu durum, başkalarına yapılacak maddi yardım konusunda da aynı olmaktadır.

Alışverişlerde ödenebilecek en son para miktarını belirlemede ve büyük eşya alımında karara katılımda, her iki grupta birinci sırada yer alan birliktelik, birinci grupta daha yüksek olması yanında, ikinci grupta eşin karar verme gücü önemli ağırlığa sahip olmaktadır. Elden çıkarılacak olan para miktarının küçülmesi durumunda da her iki grupta, kadın ön plana çıkmaktadır.

Çoğunlukla kadının ilgi alanına girdiği kabul edilen mutfak ve giyim konusunda ise, yapılacak alışverişlerde alınacak karara katılım, gruplarda oldukça farklılaşmaktadır. Mutfak için alışverişte birinci grup için ilk sırada ailede, birlikte karar alma gelirken, ikinci grupta erkek gelmektedir. Böylece birinci grup, sözkonusu alanı paylaşma eğiliminde olurken, ikinci grupta erkeğin hâkim olma eğiliminde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Giysi alımı konusunda ise, birinci gruptaki birlikteliğin sıralamada yeri değişmezken, ikinci grupta kadın ön plâna çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu grupta eşler arasında sorumlulukların paylaşımı yönündeki değişim, diğer gruba göre daha yavaş yaşanmaktadır.

Boş zamanlarını değerlendirme aşamasında, gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamaktadır. Her iki grupta çoğunluk bu konuda birlikte karar alma eğilimindedir. Burada dikkati çeken bir nokta da, ev ziyaretleri şeklinde gerçekleşen dost-arkadaş ziyaretlerinin, hemen hemen tamamen ortadan kalkmış olmasıdır. Böylesi bir ilişki, yalnızca özel durumlarda çok yakın akraba yada arkadaşlar arasında yaşanmaktadır.

Bankacı ailelerin genelde büyük çoğunluğu hergün gazete almaktadır. Satın alınacak gazetenin hangisi olacağına ise, ikinci grupta daha yüksek olmakla birlikte, her iki grupta da erkeğin kararı çoğunlukla belirleyici olmaktadır.

Bir diğer konuda, ailede çocuk ile ilgili konularda alınan kararlarda, kimin yada kimlerin belirleyici olduğudur. Bu aşamada, her iki grupta eşler eşit etkinliğe sahip olurken, özellikle çocuğa verilecek harçlık konusunda, ikinci grupta kadının etkinliği artma eğilimindedir.

Aile içi ilişkiler, eşler arasında ve anne-baba ve çocuk arasında ortaya çıkan ilişkilerden oluşmaktadır. Eşler arasında ilişkiyi ortaya çıkartacak olan bir konu da, eşlerin boş zamanlardaki birlikteliği ve aralarındaki iletişimin yoğunluğu olmaktadır.

Özel banka grubu olan birinci grupta kadınlar, eşlerinin aksine eve istediği an konuk getirebilmektedir. Diğer bir deyişle, erkek eve arkadaşını getirmeden önce eşine haber verme gereği duyarken, kadın bunu yapmayabilmektedir. Böylece kadın eşinden bağımsız olarak, istediği an bir arkadaşıyla birlikte eve gelebilmektedir. İkinci grupta ise bu konuda, eşler arasındaki tutumlarda uyum yüksek olmaktadır.

Her iki grup ailelerde -özellikle birinci grupta- çoğunlukla eşler birbirlerinin arkadaş çevresini tanımaktadır. Herhangi bir eğlence yerine gitme durumunda da, iki grupta eşlerin birlikte gitme durumu, yüksek olmaktadır. Bu durum da, iki nedenden kaynaklanmaktadır. Birinci neden eşlerin birlikte eğlenmek istemeleri, ikincisi de kadının yalnız gitmesine eşin izin vermemesidir.

Çoğunlukla eşler arasında, çalışma günü dışında birbirlerini memnun etme konusunda, gösterilen çabanın gruplarda aynı olduğu saptanmıştır.

Diğer yandan genelde, her iki grupta da yer alan kadınlar, kendilerini ailede en çok özveride bulunan ve uzlaşmacı bir kişi olarak görmektedir.

Özel ve devlet bankasında, kadınların sorunlarını paylaştıkları kişiler olarak, ilk sırada eşleri, ikinci sırada da kendi aileleri yer almaktadır. Üçüncü sırada gelen kişiler, gruplarda farklılaşmakta ve ilk grupta seçilen kişiler çeşitlenirken, ikinci grupta ise kimseye sorun açmama davranışı ortaya çıkmaktadır.

Eşler arasında konuşulan sorunların yoğunluğu, sorunun niteliğine göre farklılaşmaktadır. Genelde ailelerde konuşulan, ilk üç sorunun ilk ikisi kişisel ve sağlık sorunları olurken, üçüncü sırada yer alan sorun, gruplarda değişmektedir. Geleneksel olarak aileye taşınmayan, iş ile ilgili olan sorunlar birinci grupta, eşler tarafından tartışılan üçüncü sorun grubu olurken, ikinci grupta bunun yerini maddi sorunlar almaktadır.

Ana-baba ve çocuk ilişkisinde, ailede etkin olan kişi, bu ilişkide ortaya çıkan konulara bağlı olarak değişmektedir. Her iki grup ailelerinin büyük çoğunluğunda, çocuk, herhangi bir sorunu olduğunda, önce annesine gitmektedir. Bu konuda, birinci grupta baba etkinliğini artırma eğiliminde iken, ikinci grupta yakın akrabasının etkinliğini artırma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Çocuğun genel disiplini konusunda, ortaya çıkan ilişki de, her iki grupta da eşler arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Çocukların istedik davranış ve tutuma sahip olması yönünde uyarılması konusunda, ikinci grupta kadının, birinci grupta eşlerin birlikte, otoritesi yüksek olurken, her iki grupta da, çoğunlukla çocuk en çok babadan çekinmektedir.

Çekirdek aile yapısı içinde, öncelikle anne babanın sorumluluğunda olan çocuğun bakım görevi, bankacı ailelerde, yönlendirme ailelerine (büyükanne-büyükbaba ailesi) taşınmıştır(6). Özellikle burada kadının ailesi ön plâna çıkmakta ve bu durum ikinci grup ailelerde yükselmektedir. Bu konuda ikinci sırada, birinci grup için kreş yada anaokulu gelirken, ikinci grupta eşin ailesi gelmektedir. Sıralamadan da anlaşılacağı gibi ikinci grupta, aileler arasında hizmet alanında yardımlaşma olayının daha çok yaşanmasına paralel olarak, uzmanlaşmış kurumlara açılma düşük olmaktadır. Çocuğun ilk bakımı ve sosyalizasyonu döneminde, etkin olması beklenen kreş-anaokulu gibi kurumların, henüz toplumda tam olarak kurumlaşmadığı ve bunun çalışan kadının ailesinde, geleneksel bir ilişkiyi yaşattığı görülmektedir. Nitekim bankacı kadınların, çocuklarının iyi bakılması konusunda, sözkonusu kurumlara güvenmediklerini açıklaması, yukarıdaki görüşümüzü

doğrular niteliktedir. Ayrıca, ikinci grup için gelir düşüklüğü, bu konuda gözönüne alınması gereken bir etken olurken, genelde kadınlara, sosyalizasyon yoluyla verilen anne-çocuk ilişkisinin de, iki kuşak kadınlar arasında böylesi bir sorumluluğu paylaşma eğilimi yarattığı söylenebilir.

Çalışma günü dışında ise çocuğun beslenmesi, giyimi ve sağlığı konusunda, ailede kadının yükümlülüğü, her iki grupta yükselmektedir. Ailede bu konuda yardımcı kişi olarak da, eşin etkinliği artma eğilimindedir.

Bankacı ailelerde ev işlerinin yapılması konusunda, kadının geleneksel konumu fazla değişmemektedir. Her iki grupta, bu alan, kadının görev alanı olmakta ve birinci gruptaki kadınların yardımcı kadın alma eğilimi yüksek olmaktadır. Yardımcı kadının evde yapmasını istedikleri işler konusunda, genelde kadınlar, çamaşır, yemek dışında herşeyi yaptıрма istemi içindedirler. Ev işleri konusunda, ikinci grupta daha düşük olmakla birlikte, her iki grupta eşin yardım yapması çoğunlukla görülmemektedir. Sözkonusu yardım, ancak zorunlu durumlarda ortaya çıkmaktadır. (özellikle kadının iş yapamayacak derecede rahatsız olması durumlarında).

Ailelerin dış çevre ile ilişkilerinin kapsamına giren, yardımlaştığı kişiler konusunda, iki grup kadınları için de, ailece yardımlaştığı kişiler olarak, öncelik sırasına göre kendi aileleri ve arkadaş grubu ön plânda gelmektedir. Diğer yandan birinci grupta daha yüksek olmakla birlikte, genelde kadınlar, kendi ailelerinden maddi yardım almadıklarını ifade etmektedir. Bu konuda, iki aile arasında ortaya çıkan yardımlar, daha önce de belirttiğimiz gibi, daha çok hizmet alanında olmaktadır.

Diğer yandan, ailevi geçimsizlik, sağlık, maddi ve hizmet gibi konularda ortaya çıkabilecek sorunlarda ilk başvurulacak kişi yada aile, her iki grupta kadının ailesi olmaktadır. Özellikle maddi sorunlarda, ikinci grubun kendi ailesine gitme durumu, daha yüksek olmaktadır. Ayrıca maddi sorunların ortaya çıkması durumunda, iki grup ailesi de, bu sorunu formel ilişkilerle çözmekten çok, informel ilişkilerle çözmeye eğilimindedir.

Bankacı ailelerin tüm bu nitelikleri yanında, bir anlamda kadınların kendi beklentilerini ve değerlerini gösteren, aynı cinsteki bir sonraki kuşaktan beklentisi konusunda da, gruplarda kadınların tutumları farklılık göstermektedir.

Kızlarının eş seçiminde, iki grup kadınları da, kızlarını mutlu edebilecek ya da maddi ve manevi açıdan iyi niteliklere sahip, bir eş olacak

kişi beklenmektedir. Bu konuda, birinci grup daha esnek bir tutum benimsemektedir. Eğitimleri konusunda, ikinci grup kadınlarının beklentisi, kesinlikle yüksekokul bitirmesi şeklinde ortaya çıkarken, birinci grup kadınlarda kızlarının kapasiteleri ve isteklerini de benimseme eğiliminin, yükseldiği saptanmaktadır. Kızların çalışması konusunda, gruplar arasındaki farklılık varlığını sürdürmektedir. Birinci grupta yer alan kadınların çoğunun tutumu, kızların çalışması yönünde olurken, diğer grupta bu durum düşmekte ve gerektiği zaman çalışması yönünde eğilim göstermektedir. Kızların evlilik yaşamında alınacak kararlara katılımı konusunda ise, yine birinci grupta bulunan kadınlar, kızların kararlara katılımının eşit yada yüksek olmasını beklerken, kızların güçlü bir kişiliğe sahip olmasına da önem vermektedir. İkinci grup ise, eşit güç beklentisi yanında, bu konuda kızların istemlerini benimseme yönünde bir tutum içine girmektedir.

Sonuç olarak, aynı meslekte, eşit konumlarda bulunan, fakat farklı sektörlerde çalışan kadınların, sahip oldukları çalışma koşullarının, aile yapılarını farklı derecelerde etkilediği, görelî olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat toplumumuzun, henüz geçiş aşamasında bulunan bir toplum olmasına bağlı olarak, toplumsal kurumlarda, hem eski hem de yeni toplumsal yapıya özgü niteliklerin aynı anda varlığını sürdürüyor olması, bankacı ailelerdeki, değişim eğilimi farklılığının belirgin bir şekilde ortaya konmasını engeller görmektedir.

Referans Notları

- 1) TEKELİ Şirin, "Türkiye'de Feminist İdeolojinin Anlamı ve Sınırları Üzerine" Yapıt, Ankara, Toplumsal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 9, 1985, s.55.
- 2) ÇİTÇİ Oya, Kadın Sorunu ve Türkiye'de Kamu Görevlisi Kadınlar, Ankara, T.O.D.A.İ.E Yay. No: 200, 1982, s.93.
KAZGAN Gülten, Türkiye'de Kadın Eğitimi ve Kadın Çalışması : Nedenler, Etkiler, İlişkiler ve Sonuçlar, Toplum ve Bilim (3 aylık dergi) İstanbul, Bahar 1978, s.46.
- 3) TEKELİ Şirin, Kadınlar ve siyasal Tdplumsal Hayat, İstanbul, Birikim Yay., Yerli Araştırmalar Dizisi. 6, 1982, s.222.
CAPORAL Bernard, Kemalizm va Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Çev: Ercan EYÜBOĞLU, Ankara, T.İ.B. Kültür Yay. No : 233, 1982, s. 605.
- 4) KIRAY Mübeccel B., "Büyük Kent ve Değişen Aile" Türkiye'de Ailenin Değişimi, Toplumbilimsel İncelemeler, Der : TÜRKÖZ Ender, Ankara, T.S.B.D. Yay., 1984, ss.72-73.
- 5) TİMUR, Serim, Türkiye'de Aile Yapısı, Ankara, H.Ü.Yay., No: 0-15, 1972, sf:27. Geçici geniş aile için bakınız.
- 6) MICHEL Andre, Sociologie de la Famille et du Mariage, Çev: Önal Sayın, Paris, Universitaires De França, 1978, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Yüksek Lisans Ders Notları, 1985. s.20 Yönlendirme ailesi için bakınız.